

**Центр
українсько-європейського
наукового співробітництва**

**Інститут зрошуваного
землеробства
Національної академії
аграрних наук України**

**Київський університет
у Влоцлавеку**

**Науково-педагогічне підвищення кваліфікації
у галузі аграрних наук та продовольства**

**АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО
В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ:
ВЗАЄМИНИ ТА ПРОТИДІЇ**

2 серпня – 10 вересня 2021 року

**Видавничий дім
«Гельветика»
2021**

Організаційний комітет:

Вожегова Р.А., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН України, директор Інституту зрошуваного землеробства НААН;

mgr Joanna Skiba, завідувач кафедри іноземних мов, керівник міжнародного офісу в Куявському університеті у Влоцлавеку (Республіка Польща);

Коковіхін С.В., доктор сільськогосподарських наук, професор, заступник з наукової роботи Інституту зрошуваного землеробства НААН;

Лавриненко Ю.О., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН України, провідний науковий співробітник відділу селекції Інституту зрошуваного землеробства НААН;

Грановська Л.М., доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувачка відділу зрошуваного землеробства Інституту зрошуваного землеробства НААН;

Балашова Г.С., доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувачка відділу біотехнології, овочевих культур та картоплі Інституту зрошуваного землеробства НААН;

Біляєва І.М., доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувачка відділу маркетингу, трансферу інновацій та економічних досліджень Інституту зрошуваного землеробства НААН.

Аграрні науки та продовольство в сучасній системі освіти: взаємини та протидії : матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі аграрних наук та продовольства, м. Одеса, 2 серпня – 10 вересня 2021 р. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 76 с.

ISBN 978-966-992-614-2

У збірнику представлено матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі аграрних наук та продовольства «Аграрні науки та продовольство в сучасній системі освіти: взаємини та протидії», яка відбулась 2 серпня – 10 вересня 2021 р.

УДК [63+338.439]:378 (063)

ISBN 978-966-992-614-2

© Інститут зрошуваного землеробства
Національної академії аграрних наук України, 2021

© Куявський університет у Влоцлавеку, 2021

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2021

ЗМІСТ

Наукові основи інноваційного провайдингу для вдосконалення підготовки спеціалістів вищої кваліфікації у системі вищої аграрної освіти із врахуванням економічних аспектів права інтелектуальної власності на інноваційну продукцію Бабич-Побережна А.А.	5
Особливості підготовки фахівців спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» в системі вищої аграрної освіти України Балан Г.О.	8
Реакція рослин пшениці твердої ярої на екологічні фактори Барболя О.В.	14
Актуальність підготовки спеціалістів з агрономії до експлуатації зрошуваних земель в умовах зміни клімату Біленко О.П.	17
Особливості проведення навчальних практик при підготовці фахівців спеціальності 205 «Лісове господарство» у Запорізькому національному університеті Бойка О.А.	19
Практичні аспекти використання інноваційних технологій навчання у методиці викладання аграрних наук Бондар Л.П.	21
Підготовка кваліфікованих спеціалістів-рибоводів як запорука успішного розвитку рибальства та рибицтва України Бургаз М.І.	26
Збереження родючості ґрунту – пріоритетне питання України Кліпакова Ю.О.	29
Перспективи розвитку тепличного господарства в Україні Ковальов М.М., Васильковська К.В.	33
Видовий склад та зональна поширеність ентомопатогенних нематод (Nematoda: Rhabditida) в агроценозах України Ковтун А.М., Бондар Л.П.	37
Практична підготовка здобувачів вищої освіти аграрної галузі в Україні Лемішко С.М.	42

Підготовка рибоводів – майбутнє аквакультури України Лічна А.І.	44
Розвиток сільського господарства потребує висококваліфікованих спеціалістів Макарчук М.О.	46
Система практичної підготовки фахівців-рибоводів як запорука розвитку аквакультури України Матвієнко Т.І.	50
Особливості формування майбутніх фахівців у аграрній сфері Панасюк Р.М.	53
Вплив регуляторів росту на продукційні процеси агроценозів соняшнику за посушливих умов Південного Степу України Ревтьо О.Я.	54
Professional skills building for specialists in the agricultural sector Ryabukha G.I.	59
Особливості формування актуальних навичок у спеціалістів з галузі аграрних наук Селінний М.М., Кудряшова К.М.	62
Шляхи вдосконалення навчальних програм підготовки фахівців у сфері землеустрою Смага І.С.	64
Значення практичної підготовки в сучасній системі освіти для здобувачів спеціальності 201 «Агрономія» Філоненко С.В., Кочерга А.А.	68
Підготовка фахівців аграрної сфери та подолання кризи з ґрунтовими картографічними матеріалами в Україні Черлінка В.Р.	73

РЕАКЦІЯ РОСЛИН ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ НА ЕКОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ

Бараболя О.В.

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри рослинництва
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна*

Головним у збільшенні врожайності і поліпшенні якості зерна є максимальне використання біоенергетичного потенціалу ґрунту, агроекологічних умов і генетичних властивостей сортів. На фізіологічні процеси формування врожаю впливають фактори, що не підлягають регулюванню (сонячна радіація, температура повітря, опади тощо), а також ті, що регулюються (сорт, обробіток ґрунту, норми висіву насіння, строки сівби, добрива, засоби захисту рослин від бур'янів, хвороб, шкідників, регулятори росту, зрошення, збирання врожаю тощо). Найбільша продуктивність і найкраща якість зерна досягаються за оптимального співвідношення цих факторів на всіх етапах росту і розвитку рослин. Враховуючи фактори, які позитивно або негативно впливають на врожайність, можна значною мірою зменшити негативну дію метеорологічних умов і цілеспрямовано використовувати елементи технології вирощування, які може контролювати людина. На кожному етапі свого розвитку рослини потребують відповідних співвідношень умов середовища, і чим ближчі усі співвідношення до оптимальних параметрів, тим вірогідніші передумови великої продуктивності й хорошої якості зерна [1].

Серед природних факторів важливе місце належить температурному і світловому режимам. Вони, перш за все, визначають тривалість вегетаційного періоду, продуктивність і якість зерна. Скорочення періоду інтенсивного росту рослин сприяє більш ранньому формуванню репродуктивних органів і, як правило, зменшенню врожайності. В свою чергу, скорочення

вегетаційного періоду, викликане умовами погоди, зменшує накопичення сухої речовини. Повне накопичення сухої речовини відбувається по-різному, залежно від умов: при високій температурі і низькій відносній вологості повітря воно може закінчитись уже на початку воскової стиглості, за вологої погоди в кінці наливу зерна приріст сухої речовини спостерігається практично до повної стиглості, тобто до тих пір, доки зерно зберігає зв'язок з материнською рослиною [2].

Як правило, високі температури повітря супроводжуються зменшенням його відносної вологості. Згубним якраз є поєднання цих двох факторів. Самі по собі високі температури за оптимального забезпечення рослин водою, як правило, не мають суттєвого впливу на врожайність. За низької відносної вологості повітря (10...20%) і високої температури проти сонця (40...42°C) можуть проявитися негативні явища: передчасне досягання зерна, незакінчене накопичення запасних речовин, щуплість, зменшення маси 1000 зерен [2].

Встановлено, що характер утворення і накопичення різних речовин в рослинах залежить від погодних умов, складу ґрунту, біологічних особливостей сорту і агротехніки. При цьому вважається чітко встановленим, що в умовах помірного клімату в зерні утворюється більше вуглеводів, тоді як в районах континентального клімату – більше білка [3].

За тих умов, коли збільшення вологості не сприяє гальмуванню процесів накопичення рухомих форм азоту в ґрунті і не викликає вимивання цих форм, створення оптимального водного режиму для рослин за одночасного поліпшення живлення може збільшувати білковість зерна. Цим пояснюється, наприклад, той факт, що на чистих парах, де вологість ґрунту майже завжди більша, ніж після інших попередників, білковість зерна, як правило, буває більшою. Отже, для пшениці твердої ярої дуже важливим є рівномірне зволоження протягом всього вегетаційного періоду [4].

Виходячи з цього, пшеницю тверду яру доцільно розміщувати на родючих ґрунтах, добре забезпечених поживними

елементами. Кращі з них в умовах Лісостепу – це чорноземи типові мало – та середньогумусні, а також темно – сірі лісові ґрунти.

Отже, кліматичні фактори і погодні умови, які суттєво впливають на врожайність та якість зерна, дуже динамічні і знаходяться в складному сполученні. Дуже часто складно визначити, де починається вплив одного і закінчується дія іншого фактора. Проте в однакових ґрунтово-кліматичних умовах цілеспрямованим застосуванням агротехнічних заходів можна суттєво змінювати врожайність і якість зерна.

Література:

1. Жемела Г. П., Дуда Г.Г. Поліпшення якості зерна польових культур за допомогою використання добрив. Удобрення польових культур при інтенсивних технологіях вирощування. К. Урожай, 1990. С. 176 – 190.
2. Черников В. А., Алексахин Р.М., Голубев А.В. [и др.]. Агроэкология. М. Колос, 2000. 536 с.
3. Бараболя О.В., Яковенко В. Збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної Інтернет – конференції «Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти» 12 грудня 2019 року м. Полтава, Україна С. 125 – 127.
4. Бараболя О.В. Вплив агроекологічних факторів на урожайність та якість зерна пшениці твердої ярої в Лівобережній лісостеповій зволоженій підзоні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Харків, 2009. 143 с.

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ У ГАЛУЗІ АГРАРНИХ НАУК
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА

«АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО В СУЧАСНІЙ
СИСТЕМІ ОСВІТИ: ВЗАЄМИНИ ТА ПРОТИДІЇ»

(м. Одеса, 2 серпня – 10 вересня 2021 р.)

Підписано до друку 17.09.2021. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 4,42. Тираж 100. Замовлення № 0921-254.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.